

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.53.300732>

УДК 341.01

О. А. Гавриленко, докт. юрид. наук, професор
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Юридичний факультет
Кафедра міжнародного і європейського права
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна
e-mail: o.gavrylenko@karazin.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5554-4919>

КОРНЕЛУС ВАН БЯЙНКЕРСХУК – ВИДАТНИЙ ПРЕДСТАВНИК ГОЛЛАНДСЬКОЇ ШКОЛИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА КІНЦЯ XVII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVIII СТ.

Статтю присвячено висвітленню життєвого шляху, наукової діяльності та бібліографічної спадщини видатного нідерландського юриста, теоретика права, дослідника проблем міжнародного права Корнелюса ван Бяйнкерсхука (Бінкерсхука, Бейнкерсгука). Зауважено, що біографічно-правові дослідження становлять неабияку цінність серед широкого розмаїття наукових публікацій міжнародно-правового спрямування з огляду на те, що дослідження деталей біографій учених надає можливість наочно побачити чинники та сам процес формування їхніх поглядів, розкрити раніше приховані грані наукової творчості та шляху, який спонукає їх до постановки нової проблеми, до вибору комплексу методів її вирішення і, як наслідок, до нового знання.

У статті висвітлено різні, часом суперечливі оцінки наукової позиції К. ван Бяйнкерсхука. Одна група дослідників вважає його провідним представником позитивістської школи міжнародного права, що вбачається доволі аргументованим. Його поділяють і зарубіжні дослідники, які зазначають, що Бяйнкерсхук не просто наголошує на позитивному елементі, але робить його майже виключною основою своєї творчості. Інші фахівці не погоджуються з таким твердженням, оскільки у його вченні поняття «розум» виступає як варіація теорії природного права.

Наголошено, що із певними зауваженнями К. ван Бяйнкерсхука, окрім іншого, можна вважати одним з фундаторів міжнародно-правового джерелознавства, адже, як видно з його праць, з усіх тогочасних юристів-міжнародників він є мабуть першим, хто, ймовірно, був ознайомлений із основами дипломатії, а також широко використовував герменевтичний підхід не лише до судових рішень, але й до статей договорів, а також писаних норм звичаєвого права. Його праці в подальшому справили суттєвий вплив на еволюцію європейської та американської міжнародно-правової думки і майбутні дослідники також ще неодноразово звертатимуться до наукової спадщини цього непересічного правознавця.

Ключові слова: міжнародне право, історія міжнародного права, історія науки, голландська школа міжнародного права, позитивізм.

Постановка проблеми. Вже протягом тривалого часу як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники міжнародного права значну увагу приділяють висвітленню юридично-біографічних аспектів історії цієї науки. Зародки такої традиції бачимо ще в працях доби нової історії – класичного періоду в розвитку міжнародно-правової науки. Розвивалася вона й у подальшому. Цей підхід можна вважати цілком виправданим адже розвиток міжнародно-правових поглядів, учень неможливо дослідити повно і всебічно без звернення до характеристики особистостей, творців і носіїв правових ідей та положень, не розглянувши їхнього життєвого шляху, досвіду, навколишніх умов, у яких вони працювали. Біографічно-правові дослідження становлять неабияку цінність серед широкого розмаїття наукових публікацій міжнародно-правового спрямування також з огляду на те, що дослідження деталей біографій учених надає можливість наочно побачити чинники та сам процес формування їхніх поглядів, розкрити раніше приховані грані наукової творчості [1] та шляху, який спонукає їх до постановки нової проблеми, до вибору комплексу методів її вирішення і, як наслідок, до нового знання. Окрім того, подібні дослідження спрямовані на популяризацію знань про розвиток правової науки серед широких верств населення [2].

Ім'я Корнеліуса ван Бйнкерсхука (Бінкерсхука, Бейнкерсгука) неодноразово згадується у вітчизняних працях з міжнародного права в ряду інших видатних вчених-міжнародників. Водночас, звертає на себе увагу той факт, що спеціальних історико-правових досліджень біобібліографічного спрямування, які хоча б стисло висвітлювали біографію та наукову спадщину цього непересічного вченого, одного з фундаторів науки міжнародного права, (окрім лаконічної характеристики його міжнародно-правових поглядів, наведеного у праці О. О. Мережка [3], а також статті В. Н. Денисова в шеститомній юридичній енциклопедії [4]), в Україні досі не здійснювалося. Саме це й спонукає до заповнення виявленої лакуни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній вітчизняній науці міжнародного права біографічні дослідження посідають далеко не останнє місце. Серед найвідоміших можна назвати праці М. В. Буроменського [5], О. А. Гавриленка [6], А. О. Гачкевича [7], В. Н. Денисова [8], І. В. Земана [9; 10] О. О. Мережка [3], Л. В. Міхневич [11], К. О. Савчука [12; 13], Т. Л. Сироїд [14; 15], О. В. Тарасова [16] та багатьох інших. Серед сучасних зарубіжних наукових розвідок, спеціально присвячених постаті К. ван Бйнкерсхука, звертають на себе увагу опублікована в Міжнародному часописі Червоного Хреста невелика за обсягом стаття Дж. Х. Ромбака [17], а також фундаментальна англomовна монографія японського дослідника К. Акаші (Kinji Akashi) «Корнеліус ван Бінкерсхук: його роль в історії міжнародного права» [18], яка, однак, є бібліографічною рідкістю та лишається недоступною для більшості вітчизняних фахівців.

Метою статті є висвітлення життєвого шляху, наукової діяльності та бібліографічної спадщини видатного нідерландського юриста [19], теоретика права, дослідника проблем міжнародного права Корнеліуса ван Бйнкерсхука. Хронологічні межі дослідження охоплюють роки життя вченого – період від 1673 до 1743 р.

Виклад основного матеріалу. З наявних джерел відомо, що Корнеліус ван Бйнкерсхук (Cornelius van Bijnkershoek (Bynkershoek); гол. *bijn* – бджола; *kers* –

вишня; hoek – гак, кут; kershoeck – вишневий закуток) народився 29 травня 1673 року в м. Мідделбург, розташованому на острові Валхерен, у «поважній родині середнього класу» [17, с. 567]. Його батько був доволі заможним купцем. На той час це була територія Республіки Об'єднаних Провінцій (Республіки Семи Сполучених Нижніх Земель), що утворилася в 1583 році внаслідок перемоги Нідерландської революції [20, с. 215].

З метою отримання теологічної освіти Бяйнкерсхук вступив до знаного на той час Фризького університету¹ в м. Франекер у провінції Фрісландія, але невдовзі зрозумів, що кар'єра священнослужителя його не цікавить, і переорієнтувався на вивчення права [21, с. 25]. Він був старанним і талановитим студентом, про що пізніше згадував його викладач, один з найвідоміших голландських юристів [22, с. 47], автор знаних у всій західній та центральній Європі праць з цивільного права [23; 24; 25] професор Ульріх Губер. У двадцятидворічному віці Корнеліус ван Бяйнкерсхук завершив навчання в університеті набувши статусу дипломованого доктора сучасного та стародавнього права [17, с. 567].

Молодий правник оселився в Гаазі, де на той час розташовувався федеральний уряд Республіки Об'єднаних Провінцій, а також Верховний суд Голландії та Зеландії, і розпочав свою професійну діяльність у якості адвоката. Досить швидко він набув репутації висококваліфікованого фахівця. Як зауважує Дж. Ромбак, «багато клієнтів приходили до нього за порадою, а сам він став відомою особистістю в різних прошарках суспільства» [17, с. 567]. Віддаючи більшість часу юридичній практиці Бяйнкерсхук водночас займається науково-дослідною роботою. Він працює над трактатом, присвяченим висвітленню голландського муніципального права «*Corpus juris Hollandici et Zelandici*» (відповідно до заповіту вченого, цей його твір так і не було надруковано) та публікує низку розвідок з римського права [19, с. 390], зокрема й міжнародного. У 1702 р. вийшло друком його перше об'ємне дослідження «*De Dominio Mares*» [26], праця про панування над морями, присвячена важливим питанням, які викликали палкі суперечки юристів протягом двох попередніх століть. Зокрема, тут він розглядав актуальні на той час питання воєнної контрабанди, вважаючи, що такою є не лише зброя та боєприпаси, селітра та коні, але також мотузки, вітрила та інші військово-морські припаси, а також провізія. Саме Бяйнкерсхук першим запропонував відміряти ширину територіального моря відповідно до дальності польоту гарматного ядра, яка на той час складала приблизно три милі і на його аргументації ґрунтувалося закріплення у ХІХ столітті тримильної максимальної ширини територіального моря.

Цей період його життя, протягом якого він поєднував адвокатську діяльність з науковою роботою, тривав близько десяти років. В 1703 році К. ван Бяйнкерсхук дістав шанс для кар'єрного зростання. Він отримав запрошення від уряду його рідної провінції Зеландії посісти вакантне місце у Верховному суді (Hoge Raad) Голландії, Зеландії та Західної Фрісландії, який засідав у Гаазі. Незважаючи на те, що формально компетенція цього суду поширювалася лише на три провінції, вони на той час все ж відігравали найбільшу роль у політичному та економічному житті Нідерландів, а тому з цим судом активно консультувалися й органи інших провінцій держави. Усвідомлення такого стану речей надало до-

¹ Університет проіснував з 1585 по 1811 р.

слідникам можливості дійти висновку, що цей орган *de facto* являв собою найвпливовіший суд Республіки Об'єднаних Провінцій.

На посаді члена суду К. ван Бяйнкерсхук перебував протягом двадцяти років. В 1724 році для амбітного судді відкрилися нові можливості, якими він скористався повною мірою, не гребуючи навіть аморальними з нинішньої точки зору методами. Утім, як вважає Дж. Ромбак, «складна система конфедеративного управління та сучасні уявлення про пристойність того часу можуть його вибачити» [17, с. 568]. Внаслідок напруженої боротьби він обійшов своїх конкурентів та обійняв посаду президента (голови) Верховного суду, на якій перебував аж до самої смерті (16 квітня 1743 року).

Як зазначають автори виданої в Бостоні (США) у 1914 році колективної монографії «Видатні юристи світу» («Great jurists of the world»), виконання К. ван Бяйнкерсхуком покладених на нього посадових обов'язків надало йому можливість «зрозуміти природу та звичаї міждержавних дипломатичних відносин і досконало ознайомитися зі звичаями та практичними деталями міжнародного морського права» [19, с. 391]. У 1721 році він опублікував трактат «Щодо форуму послів як у цивільних, так і в кримінальних справах» («De foro legatorum tam in causa civili, quam criminali liber singularis», 1721 р.) [27], пізніше перекладений французькою мовою («Traité du juge competent des ambassadeurs, tant pour le civil, que pour le criminel», 1723 [28]).

До числа інших найвідоміших праць К. ван Бяйнкерсхука, окрім вже згаданих раніше, відносяться також «Нариси про різні аргументи. Спостереження римського права» («Opuscula Varii Argumenti. Observationum juris romani», 1710 р.), продовження якого в чотирьох книгах побачило світ дещо згодом [29], а також «Питання публічного права» («Quaestiones Juris Publici Libii II», 1737 р.) [30]. Перша книга цієї праці була присвячена праву війни [31]. Зокрема, ним було розроблено доволі чітке визначення війни, яке охоплювало основні характеристики цього феномену: «війна – це змагання незалежних осіб, яке ведеться силою чи шахрайством заради відстоювання своїх прав» [17, с. 569]. Бяйнкерсхук сперечався з Г. Гроцієм, який вважав, що міжнародний звичай за будь-яких обставин вимагає оголошення війни. Не погоджуючись з його аргументацією вчений наводив багато прикладів, щоб спростувати цю його точку зору і наголошував: якщо немає спеціальної конвенції про протилежне, це не є необхідним. Привертає увагу й ще одна його нестереотипна думка, що стосується права війни: як правило, початок бойових дій передбачає припинення комерційних відносин між воюючими державами, але «комерція, в інтересах підданих, іноді дозволена, або взагалі, або лише щодо певних товарів». Отже, «pro parte sic bellum, pro parte pax erit inter subditos utriusque principis» («з одного боку буде війна, з іншого – мир між підданими обох князів») [19, с. 404]. Така позиція з огляду на його загалом струнку доктрину виглядає доволі неочікуваною.

Різноманітні за напрямками наукового інтересу твори Бяйнкерсхука, які привернули значну увагу і вже почали чинити вплив на міжнародно-правову, і загалом на юридичну та політичну думку того часу, були зібрані професором юриспруденції в Лозанні Віка (Vicat), і опубліковані у двох томах в 1761 році в Женеві [19, с. 390]. Інше повне зібрання побачило світ у Неаполі в 1766 році [32].

Останнім часом лунають різні, часто суперечливі оцінки наукової позиції К. ван Бяйнкерсхука. Наприклад, О. О. Мережко [3, с. 228] та В. Н. Денисов

[4, с. 215-216] писали, що його варто вважати провідним представником позитивістської школи міжнародного права. Такий висновок вбачається доволі аргументованим. Його поділяють і зарубіжні дослідники, які зазначають, що Бяйнкерсхук «не просто наголошує на позитивному елементі, але робить його майже виключною основою своєї творчості» [19, с. 396]. На думку голландського вченого, воля народів, явна чи висловлена, є важливішою за детально розроблені теорії природного права, хоча в кожній системі є місце для аргументованої критики (*ratio*), завдяки якій до норм міжнародного права можуть бути внесені певні корективи. Він погоджується з базовим постулатом Гуго Гроція: «*Rationes, quae pro se quisque afferunt, nihil definite concludant, quia jus hoc, non ut jus naturale, ex certis rationibus certo oritur, sed ex voluntate gentium modum accipit*» («Причини, які кожен стверджує для себе, не є підставою для остаточного висновку, адже це право – не як природне право, що зазвичай виникає з певних причин, а набуває своєї форми з волі народів») [27].

Водночас, із оцінкою видатного голландського правника як цілковитого прихильника теорії позитивізму погоджуються не всі дослідники. Зокрема, низку вагомих аргументів, що суперечать погляду на К. ван Бяйнкерсхука, як на абсолютного апологета цієї теорії, наводить А. О. Пастушенко [33, с. 180]. Такої ж самої думки притримується й японський дослідник К. Акаші, який вважає неможливим віднести погляди К. ван Бяйнкерсхука до позитивістського напрямку в науці міжнародного права, оскільки у його вченні поняття «розум» виступає як варіація теорії природного права; однак, якщо «розум» за переконанням Бяйнкерсхука є продуктом волі людини, то в такому разі його можна назвати «волютаристом» [18, с. 179].

К. ван Бяйнкерсхук був переконаний, що правила, встановлені законами та договорами, самі по собі не є достатніми для встановлення права народів (тобто міжнародного права); щоб бути справедливими і дієвими, вони повинні бути розумними. Думка жодного авторитетного юриста, науковця чи практика, не має бути поза критикою: «*Nulla ulloquum hominum auctoritas ibi valet, si ratio repugnet*» («Жоден авторитет будь-якої людини не діє там, де проти нього розум»). Бяйнкерсхук намагається узгодити та поєднати розум та звичай, які на його думку становлять цілісну основу міжнародного права [19, с. 396].

Праці К. ван Бяйнкерсхука насичені сентенціями, які в подальшому широко використовувалися в міжнародно-правовій теорії та практиці. Зокрема, він наголошував, що міжнародне право (право народів) є похідним від звичаїв (*usus*), традицій і поведження (*mores*), а також прямої згоди держав (*consensus gentium*), яка висловлена в договорах (*pacta*). За відсутності писаного права існування віддавна існуючих універсальних звичаїв і практики їхнього застосування, як зазначав вчений, є презумпцією їхнього правового характеру та їхньої обов'язкової сили для всіх людей «якщо... вони використовують розум» («*si... ratione utantur*»), і, таким чином, «народами набуваються права та обов'язки, без яких мир і війна, торгівля, посольства та альянси не мають сенсу» [27]. Явно виражена згода завжди має перевагу над презумпцією мовчазної згоди («*Voluntas expressa tacitam excludit*»). Міжнародно-правова практика інших держав іноді може суперечити на нашій власній вигоді, – наголошував Бяйнкерсхук, – але ми повинні розглядати це з точки зору розуму, а не з огляду на особисту вигоду [19, с. 396].

Наукова аргументація голландського правника характеризується практичною обґрунтованістю, прямою та розсудливістю. Їй не притаманні загальні абстракції та академічні тонкощі. Водночас, він не був схильним до бездоказових теорій, і не абсолютизував прецедент. Його висновки підтверджувалися не простою логікою, а зверненням до розуму, здорового глузду і повсякденної юридичної практики, притаманної часу, коли він жив та працював.

В будь-якому випадку беззаперечним фактом є те, що наукові ідеї Бяйнкерсхука справили величезний вплив на розвиток західноєвропейської та американської науки міжнародного права. Праці голландського вченого були добре знайомі й серед правників, які працювали в університетах, що розташовувалися на теренах сучасної України. Зокрема, професор кафедри міжнародного права Харківського університету Д. І. Каченовський (1827-1872) [14, с. 72-81], виступаючи з доповіддю перед Лондонським юридичним товариством [33, с. 180] цитував його латинську тезу «*ratio juris gentium magistra est*» («розум є наставником права народів») та наголошував, що наукові праці К. ван Бяйнкерсхука «мають більше цінності, навіть для сьогодення, аніж багатотомні компіляції усіх німецьких професорів того часу... Його практичний геній та ерудиція заслуговують другого місця в нашій оцінці після Гроція» [34, с. 106-111]. Одним із засадничих гасел цієї доповіді Д. І. Каченовського стали слова голландського юриста: «Міжнародне право складається лише з правил, заснованих на розумі, і підтверджених згодою націй» [33, с. 180].

Висновки і пропозиції. Наприкінці узагальнимо підсумки проведеного дослідження. Здійснений короткий огляд життєвого шляху та міжнародно-правових поглядів К. ван Бяйнкерсхука додав деяких важливих рис до його портрету. Відтепер, оцінюючи в майбутньому наукову спадщину вченого, можна буде не обмежуватися однією лише стандартною фразою про його значний внесок до науки міжнародного права. З різних елементів його праць, з присвяченої йому літератури біографічного характеру вибудовується поки ще не зовсім цілісна, але доволі зрозуміла система поглядів. Наукові дослідження Бяйнкерсхука характеризуються підкресленим пієтетом до міжнародно-правових звичаїв, до принципів справедливості та гуманності, покладених у підґрунтя сучасного права.

Джерела свідчать, що протягом свого тривалого професійного життя К. ван Бяйнкерсхук набув навичок лаконічного висловлювання, точного аналізу складних проблем, чіткості пояснень, майстерності в деталях і, загалом, неупередженого ставлення до розгляду суперечливих кейсів. Неодноразово він цілком свідомо висловлював думку, прямо протилежну практиці його власної держави. Наприклад, маючи справу, з питанням про нейтральні вантажі на судні ворога, він виступав проти голландської дипломатії та ордонансів, за допомогою яких Голландія збагачувала себе, і таке ставлення є тим більш помітним через те, що він обіймав у своїй країні визначну судову посаду. Його аргументація постійно підкреслюється влучними історико-правовими прикладами. Його твори відображають щирість і жвавість темпераменту, іноді до сухого наукового тексту додається нотка гумору, як, наприклад, коли він згадує про численні суперечки, що виникали через означення тютюну як предмету воєнної контрабанди: нічого суттєвого в перебігу суперечки насправді не сталося, – іронічно зауважує вчений, – вона «злетіла з димом» («*in fumum abierat*») [19, с. 392].

Звичайно, судячи з сучасної точки зору, в методології Бяйнкерсхука можна виявити певні недоліки, наприклад, з одного боку, схильність знаходити за допомогою його твердої логіки розв'язання різноманітних міжнародно-правових або теоретико-правових проблем, які вже були вирішені раніше та вважалися загальноновизнаними, а з іншого боку – надміру прагматичне ставлення до міжнародного права. В низці випадків, здається, йому варто було б уточнювати свою позицію відносно юридичних шкіл, які вже були створені задовго до того, як він почав писати. Водночас, варто наголосити, що, з певними зауваженнями, К. ван Бяйнкерсхука можна вважати одним з фундаторів міжнародно-правового джерелознавства, адже, як видно з його праць, з усіх тогочасних юристів-міжнародників він є мабуть першим, хто, ймовірно, був ознайомлений із основами науки дипломатички, яка спрямовує увагу на автентичність, походження, встановлення дати, зовнішні ознаки джерела. Він також широко використовував герменевтичний підхід не лише до судових рішень, але й до статей договорів, а також писаних норм звичаєвого права. Його праці в подальшому справили суттєвий вплив на еволюцію європейської та американської міжнародно-правової думки і майбутні дослідники також ще неодноразово звертатимуться до наукової спадщини цього непересічного правознавця.

Список використаної літератури

1. Арнаутова Л. П. Правова спадщина як предмет юридичної біографістики. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу* (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.). Т. 1. Одеса : Фенікс, 2013. С. 103-105.
2. Стефанчишена Т. М. Юридична біографістика як форма популяризації та збереження культурної і правової спадщини. *Короленківські читання 2018. Бібліотеки, архіви, музеї як центри освіти та саморозвитку особистості: матеріали XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції* : у 2 ч. Ч. 1 (м. Харків, 24 жовтня 2018 року); ред.: В. Д. Ракитянська [та ін.]. Харків: ХДНБ ім. В. Г. Короленка, 2019. С. 162-166.
3. Мережко А. А. Історія міжнародно-правових вчень. Київ: Таксон, 2006. 492 с.
4. Денисов В. Н. Бейнкерсгук Корнеліс ван. *Юридична енциклопедія*. В 6 т. Т. 1: А-Г. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1998. С. 215-216.
5. Буроменский М. В., Сенаторова О. В., Тарасов О. В. Харківська школа міжнародного права. *Міжнародне право*. 2013. № 1. С. 131-147.
6. Гавриленко О. А. В. П. Даневський як історик міжнародного права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2016. Вип. 22. С. 21-25.
7. Гачкевич А. О. Життєвий шлях і наукова спадщина Людвіка Ерліха. *Порівняльно-правові дослідження*. 2014. № 1. С. 74-82.
8. Денисов В. Н. Володимир Михайлович Корецький у літописі юридичної науки України. *Право України*. 2008. № 11. С. 131-136.
9. Земан І. В. Студентський період життя та перші наукові кроки Рафаеля Лемкіна. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2015. Вип. 37. Ч. 2. С. 31-38.
10. Земан І. В. Зігмунт Цибіховський – перший завідувач кафедрою права народів та міжнародного приватного права у Львівському університеті. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 30. С. 210-218.
11. Міхневич Л. В. Міжнародне право за межами класичних університетів (дорадянський період). *Альманах міжнародного права*. 2017. Вип. 18. С. 38-47.
12. Савчук К. О. Дмитро Іванович Каченовський як юрист-міжнародник. *Правова держава*. 2009. Вип. 20. С. 404-411.
13. Савчук К. О. Міжнародно-правові погляди академіка В. Е. Грабаря: моногр. Київ, 2003. 128 с.

14. Біобібліографічний словник-довідник професорсько-викладацького складу кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського університету (1805-2020 рр.) / ред. Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, І. С. Воеводін, А. Л. Шевченко. Харків: ТОВ «Планета-Прінт», 2020. 174 с.
15. Gavrylenko O. A., Syroed T. L. Classical and Modern Traditions in Kharkiv University: International and European Law. *Jus Gentium. Journal of International Legal History*. 2019. Vol. 4. № 2. P. 607-620.
16. Тарасов О. В. Семенов Володимир Сергійович. *Енциклопедія міжнародного права: у 3 т. Т. 3. М-Я.* / редкол.: Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов (співголови) та ін. Київ: Академперіодика, 2019. С. 744-745.
17. Rombach J. H. Cornelius van Bynkershoek. *International Review of the Red Cross*. 1973. № 152. P. 567-571. URL: <https://international-review.icrc.org/articles/cornelius-van-bynkershoek> (дата звернення 12.02.2024).
18. Akashi K. Cornelius van Bynkershoek: His Role in the History of International Law. Hague; Boston : Kluwer Law International, 1998. XII, 199 p.
19. Great Jurists of the World. Edited by Sir John MacDonell and Edward Manson. With an Introduction by Van Vechten Veeder. Boston: Little, Brown, and Company, 1914. XXXII, 607 p. URL: <https://archive.org/details/cu31924017097035/page/n1/mode/2up?q=Great+Jurists+of+the+World> (дата звернення 10.02.2024).
20. Tracy J. The Founding of the Dutch Republic: War, Finance, and Politics in Holland, 1572-1588. New York: Oxford University Press, 2008. 342 p. P. 215.
21. Numan O.W.S. Cornelis van Bynkershoek, zijn leven en zijne geschriften. Leiden: J. Hazenberg, 1869. 519 p. URL: <https://archive.org/details/cornelisvanbynk00numagoog> (дата звернення 7.01.2024).
22. Cheshire G.C. Private international law. Oxford: Clarendon Press, 1961. 733 p.
23. Huberi U. De jure civitatis libri tres : novam juris publici universalis disciplinam continentes : insertis aliquot de jure sacrorum & ecclesiae capitibus. Franequerae : Ex officina Leonardi Strickii, 1698. 646 p. URL: https://archive.org/details/bub_gb_EJNCAAAAcAAJ (дата звернення 12.02.2024).
24. Huberi U. De ratione juris docendi et discendi dialogus. Franequerae Gyselaar, 1684. 111 p. URL: https://archive.org/details/bub_gb_X6PlcIZF2IIC/page/n115/mode/2up (дата звернення 12.02.2024).
25. Huberi U. Positiones juris, secundum Institutiones & Pandectas. Amstelaedami : Apud Franciscum l'Honoré, 1733. 504 p. URL: <https://archive.org/details/ulrichuberipos00hubegoog/page/n751/mode/2up> (дата звернення 12.02.2024).
26. Bynkershoek C. van. De Domino Mares Dissertatio. The Minor Works of Cornelius van Bynkershoek, Jurisconsult and Presiding Judge. Introduction by James Brown Scott. Translated by Ralph Van Deman Magoffin. New York: Oxford University Press 1923. Reprint W.S. Hein, 1995. 429, [3] p.
27. Bynkershoek C. van. De foro legatorum tam in causa civili, quam in criminali, liber singularis. Lugduni Batavorum, apud Joannem vander Linden, 1721. 207 p. URL: <https://archive.org/details/deforolegatorumt00bijn/page/n5/mode/2up> (дата звернення 7.01.2024).
28. Bynkershoek C. van. Traité du juge competent des ambassadeurs, tant pour le civil, que pour le criminel, traduit du latin de mr. de Bynkershoek. URL: https://archive.org/details/bub_gb_AJdxhYz7TDYC (дата звернення 29.01.2024).
29. Bynkershoek C. van. Opuscula Varii Argumenti. Observationum juris romani, Nunc Primum Collecta Atque in Duos Tomos Distributa. Cum Praefatione D. Francisci Caroli Conradi. Halle: Sumtibus Ern. Gottl. Crugii, 1729. Two volumes. [IV], 5-28, [6], [5]-424, [24]; [II], 3-407, [29] p.
30. Bynkershoek C. van. Quaestionum juris publici libri duo. Volume one. Latin text of 1737. A Photographic Reproduction of the Edition of 1737, with a List of Errata, and a Portrait of Bynkershoek. Oxford: Clarendon Press, 1930. VIII, [30], 417, [2] p.
31. Bynkershoek C. van. A Treatise On The Law Of War. Translated from the original Latin of Cornelius van Bynkershoek. Being the first book of his juris publici. With notes, by Peter Stephen du Ponceau, Counsellor at Law in the Supreme Court of the United Stites of America. Philadelphia: Published by Farrand & Nicholas; also, by Farrand, Mallory & Co., Bostor.P.H. Nicklin & Co., Baltimore; D. Farrand & Green, Albany; Lyman, Mallory & Co., Portland; and Swift fee Chipman, Middlebury, (Vt.) Fry and Kammerer, Printers. 1810. 218 p.

32. Bynkershoek C. van. Opera omnia, In quibus multa ex romano veteri, nec non ex gentium & publico universali, etiamque Hollandiae cum publico tum privato jure. Capita elegantissime doctissimeque tractantur &c. In quatuor tomos diftributa ac variis indicibus locupletata. Tomus quartus: Juris privati quaestionum. Libros IV. Ed. 5., a quamplurimis mendis perpolita. Neapoli: Ex Typ. J. De Dominicis, sumtibus heredum T. Alphani, 1766. URL: <https://archive.org/details/corneliivanbynke04bijn/page/n5/mode/2up> (дата звернення 1.02.2024).
33. Пастушенко А. О. Між ідеалізмом та позитивізмом: методологічний бунт Д. І. Каченовського. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 118. С. 178-182. С. 180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_118_43 (дата звернення 17.02.2024).
34. Katchenovskiy D. I. On the present state of international jurisprudence. Part 1 [read 21st June, 1858]. *Papers read before the Juridical Society. 1858-1863*. Vol. II. London: William Maxwell, 1863. P. 99-111.

References

1. Arnautova L. P. (2013). Legal heritage as a subject of legal biography. Legal life of modern Ukraine: materials of the International Scientific Conference (Odesa, May 16-17, 2013). T. 1. Odesa: Fenix, P. 103-105 [in Ukrainian].
2. Stefanchishena T. M. (2019). Legal biography as a form of popularization and preservation of cultural and legal heritage. Korolenko`s readings 2018. Libraries, archives, museums as centers of education and personal development: materials of the XXI All-Ukrainian scientific and practical conference: In 2 parts. Part 1 (Kharkiv, October 24, 2018); ed.: V. D. Rakityanska [and others]. Kharkiv: KhSSL named after V. Korolenko, P. 162-166 [in Ukrainian].
3. Merezhko A. A. (2006). History of international legal doctrines. Kyiv: Takson, 492 p. [in Ukrainian].
4. Denisov V. N. (1998). Beinkersgook Cornelis van. *Encyclopedia of Law*. In 6 vols. Vol. 1: A-G. Kyiv: Publishing House «Ukrainian Encyclopedia» named after M. P. Bazhan, P. 215-216 [in Ukrainian].
5. Buromensky M. V., Senatorova O. V., Tarasov O. V. (2013). Kharkov School of International Law. *International law*. No. 1. P. 131-147 [in Ukrainian].
6. Havrylenko O. A. (2016). V. P. Danevsky as a historian of international law. *Journal of Kharkiv National University named after V. N. Karazin*. Series: Law. Issue 22. P. 21-25. [in Ukrainian].
7. Gachkevich A. O. (2014). The life path and scientific heritage of Ludwik Ehrlich. *Comparative legal studies*. No. 1. P. 74-82 [in Ukrainian].
8. Denisov V. N. (2008). Volodymyr Mykhailovych Koretskyi in the annals of legal science of Ukraine. *Law of Ukraine*. No. 11. P. 131-136 [in Ukrainian].
9. Zeman I. V. (2015). The student period of life and the first scientific steps of Raphael Lemkin. *Bulletin of Lviv University. Series: International relations*. Issue 37. Part 2. P. 31-38. [in Ukrainian].
10. Zeman I. V. (2012). Zygmunt Tsybihovskiy is the first head of the Department of Law of Nations and International Private Law at Lviv University. *Bulletin of Lviv University. Series: International relations*. Issue 30. P. 210-218 [in Ukrainian].
11. Mikhnevich L. V. (2017). International law beyond the boundaries of classical universities (pre-Soviet period). *Almanac of international law*. Issue 18. P. 38-47. [in Ukrainian].
12. Savchuk K. O. (2009). Dmytro Ivanovich Kachenovskiy as an international lawyer. *Constitutional State*. Issue 20. P. 404-411 [in Ukrainian].
13. Savchuk K. O. (2003). International legal views of academician V. E. Grabar: monograph. Kyiv, 128 p. [in Ukrainian].
14. Biobibliographic dictionary-handbook of the teaching staff of the Department of International and European Law, Faculty of Law of Kharkiv University (1805-2020) / editor: T. L. Syroid, O. A. Havrylenko, I. S. Voevodin, A. L. Shevchenko. Kharkiv: Planeta-Print LLC, 2020. 174 p. [in Ukrainian].
15. Gavrylenko O. A., Syroid T. L. (2019). Classical and Modern Traditions in Kharkiv University: International and European Law. *Jus Gentium. Journal of International Legal History*. Vol. 4. № 2. P. 607-620.

16. Tarasov O. V. (2019). Semenov Volodymyr Serhiovych. International encyclopedia law: in 3 vol. Vol. 3. M-Ya. / edited by: Yu. S. Shemshuchenko, V. N. Denisov (co-chairs) and others. Kyiv: Akadempriodika. P. 744-745. [in Ukrainian].
17. Rombach J. H. (1973). Cornelius van Bynkershoek. *International Review of the Red Cross*. № 152. P. 567-571. URL: <https://international-review.icrc.org/articles/cornelius-van-bynkershoek>
18. Akashi K. (1998). Cornelius van Bynkershoek: His Role in the History of International Law. Hague; Boston : Kluwer Law International. XII, 199 p. URL: <https://searchworks.stanford.edu/view/3960952>
19. Great Jurists of the World. Edited by Sir John MacDonell and Edward Manson. With an Introduction by Van Vechten Veeder. Boston: Little, Brown, and Company, 1914. XXXII, 607 p. URL: <https://archive.org/details/cu31924017097035/page/n1/mode/2up?q=Great+Jurists+of+the+World>
20. Tracy J. (2008). The Founding of the Dutch Republic: War, Finance, and Politics in Holland, 1572-1588. New York: Oxford University Press. 342 p. P. 215.
21. Numan O. W. S. (1869). Cornelis van Bynkershoek, zijn leven en zijne geschriften. Leiden: J. Hazenberg, 519 p. URL: <https://archive.org/details/cornelisvanbynk00numagoog>
22. Cheshire G. C. (1961). Private international law. Oxford: Clarendon Press. 733 p.
23. Huberi U. (1698). De jure civitatis libri tres : novam juris publici universalis disciplinam continentes : insertis aliquot de jure sacrorum & ecclesiae capitibus. Franequerae : Ex officina Leonardi Strickii, 646 p. URL: https://archive.org/details/bub_gb_EJNCAAAAcAAJ
24. Huberi U. (1684). De ratione juris docendi et discendi dialogus. Franequerae Gyselaar, 111 p. URL: https://archive.org/details/bub_gb_X6PlcIZF2IIC/page/n115/mode/2up
25. Huberi U. (1733). Positiones juris, secundum Institutiones & Pandectas. Amstelaedami : Apud Franciscum l'Honoré, 504 p. URL: <https://archive.org/details/ulricihuberipos00hubegoog/page/n751/mode/2up>
26. Bynkershoek C. van. De Domino Mares Dissertatio. (1995). The Minor Works of Cornelius van Bynkershoek, Jurisconsult and Presiding Judge. Introduction by James Brown Scott. Translated by Ralph Van Deman Magoffin. New York: Oxford University Press 1923. Reprint W.S. Hein, 429, [3] p.
27. Bynkershoek C. van. (1721). De foro legatorum tam in causa civili, quam in criminali, liber singularis. Lugduni Batavorum, apud Joannem vander Linden. 207 p. URL: <https://archive.org/details/deforolegatorumt00bijn/page/n5/mode/2up>
28. Bynkershoek C. van. Traité du juge competent des ambassadeurs, tant pour le civil, que pour le criminel, traduit du latin de mr. de Bynkershoek. URL: https://archive.org/details/bub_gb_AJdxhYz7TDYC
29. Bynkershoek C. van. (1729). Opuscula Varii Argumenti. Observationum juris romani, Nunc Primum Collecta Atque in Duos Tomos Distributa. Cum Praefatione D. Francisci Caroli Conradi. Halle: Sumtibus Ern. Gottl. Crugii. Two volumes. [IV], 5-28, [6], [5]-424, [24]; [II], 3-407, [29] p.
30. Bynkershoek C. van. (1930). Quaestionum juris publici libri duo. Volume one. Latin text of 1737. A Photographic Reproduction of the Edition of 1737, with a List of Errata, and a Portrait of Bynkershoek. Oxford: Clarendon Press. VIII, [30], 417, [2] p.
31. Bynkershoek C. van. (1810). A Treatise On The Law Of War. Translated from the original Latin of Cornelius van Bynkershoek. Being the first book of his juris publici. With notes, by Peter Stephen du Ponceau, Counsellor at Law in the Supreme Court of the United States of America. Philadelphia: Published by Farrand & Nicholas; also, by Farrand, Mallory & Co., Boston P.H. Nicklin & Co., Baltimore; D. Farrand & Green, Albany; Lyman, Mallory & Co., Portland; and Swift fee Chipman, Middlebury, (Vt.) Fry and Kammerer, Printers. 218 p.
32. Bynkershoek C. van. (1766). Opera omnia, In quibus multa ex romano veteri, nec non ex gentium & publico universali, etiamque Hollandiae cum publico tum privato jure. Capita elegantissime doctissimeque tractantur &c. In quatuor tomos diftributa ac variis indicibus locupletata. Tomus quartus: Juris privati quaestionum. Libros IV. Ed. 5., a quamplurimis mendis perpolita. Neapoli: Ex Typ. J. De Dominicis, sumtibus heredum T. Alphani. URL: <https://archive.org/details/corneliivanbynke04bijn/page/n5/mode/2up>
33. Pastushenko A. O. (2017). Between idealism and positivism: methodological rebellion of D. I. Kachenovsky. Gileia: Scientific Bulletin. Issue 118. P. 178-182. P. 180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_118_43 [in Ukrainian].

34. Katchenovskiy D. I. (1863). On the present state of international jurisprudence. Part 1 [read 21st June, 1858]. *Papers read before the Juridical Society. 1858-1863*. Vol. II. London: William Maxwell. P. 99-111.

Стаття надійшла 21.02.2024 р.

O. A. Havrylenko, Doctor of Juridical Sciences, Professor
V. N. Karazin Kharkiv National University
Faculty of Law
the Department of International and European Law
4 Svobody Sq, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: o.gavrylenko@karazin.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5554-4919>

CORNELIUS VAN BIJNKERSHOEK – AN OUTSTANDING REPRESENTATIVE OF THE DUTCH INTERNATIONAL LAW SCHOOL (THE END OF THE 17TH - FIRST HALF OF THE 18TH CENTURY)

Summary

The article is dedicated to highlighting the life path, scientific activity and bibliographic heritage of the outstanding Dutch lawyer, legal theorist, researcher of international law problems Cornelius van Bijnkershoeck (a.k.a. Bynkershoeck). It is noted that biographical and legal studies are of considerable value among the wide variety of scientific publications of an international legal direction, given that the study of the details of biographies of scientists provides an opportunity to clearly see the factors and the very process of forming their views, to reveal previously hidden facets of scientific creativity and path, which prompts them to pose a new problem, to choose a set of methods for solving it and, as a result, to new knowledge.

The article highlights different, sometimes contradictory assessments of the scientific position of C. van Bijnkershoeck. One group of researchers considers him a leading representative of the positivist school of international law, which is considered to be quite well-argued. It is shared by foreign researchers, who note that Bijnkershoeck not only emphasizes the positive element, but makes it the almost exclusive basis of his work. Other specialists do not agree with this statement, since in his teaching the concept of «reason» acts as a variation of the theory of natural law.

It is emphasized that, with certain remarks, C. van Bijnkershoeck, among other things, can be considered one of the founders of international legal source studies, because, as can be seen from his works, of all international lawyers of that time, he is probably the first who was probably familiar with the basics of diplomacy, and also widely used the hermeneutic approach not only to court decisions, but also to articles of treaties, as well as written norms of customary law. His works subsequently had a significant impact on the evolution of European and American international legal thought, and future researchers will also repeatedly refer to the scientific heritage of this outstanding jurist.

Keywords: international law, history of international law, history of science, Dutch school of international law, positivism.